

Javaslat

Magyar László életműve Jánoshalmi értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Maráczai Nóra

(név)

.....

(alíírás)

Jánoshalma, 2016.05.02.

(P.H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Maráczai Nóra

2. A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó adatai:

Név: **Maráczai Nóra**

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím: **ertektar@janoshalma.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Magyar László életműve

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet

ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport

természeti környezet turizmus

3. A nemzeti értékek fellelhetőségének helye

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Híres Afrika-kutató 1818-ban Szombathelyen született. Anyja a szülés után hamarosan meghalt. Születésekor így anyja nevére anyakönyvezték és apja csak később, diákévei alatt adoptálta. Az árvát anyai nagynénje, majd az adoptáló apa: a Festetics grófok tiszttartója, az Európa-hírű keszthelyi főiskola tanára, Magyar Imre neveli. Magyar Imre 1829-től az 1940-es évek elejéig az Orczyak birtokain volt gazdatiszt és Jankovácson lakott. Itt töltötte vakációit apjánál a kalocsai majd szabadkai gimnáziumba járó Magyar László is. Sőt a gimnáziumot befejezve egy ideig állást vállalt apja mellett az uradalomban. Származása miatt számtalan megaláztatás érte, szegénységben nevelkedett. Diákéveit kosztos-kvártélyos diákként élte, majd 1842-ben a fiumei Tengerész

Akadémiára jelentkezett. Bejárta a világ tengereit, megfordult Indiában, Szumátrán, Jáván, Madagaszkáron, Dél-Afrikában. Megszerzett jövedelmét hajózási ismereteinek bővítését elősegítő tanulmányaira fordította. 1845-ben az argentin La Plata hadiflottához szegődött hadnagyi rangban, majd uruguayi fogságba esett és csak szerencsével kerülte el a halálbüntetést.

Ezt követően tervezte meg Dél-Amerika ismeretlen területére vezető felfedező útját, azonban terveihez nem sikerült mecénást találnia, és a Magyar Tudományos Akadémia sem küldött egyebet biztató szavaknál. Egy évnyi kegyelemkenyéren eltöltött idő után hajóستisztként Afrikába kerül Trudodati Dalaber Almanzor kalabári uralkodó flottájára. Az uralkodó megkedvelte fehér bőrű tisztjét és támogatást adott felfedező útjának kivitelezéséhez, melynek célja a Kongó alsó folyásának földrajzi és etnográfiai feltérképezése volt. Később tovább utazott Benguelába, ahol egy Mursza nevű bennszülött karavánjához csatlakozva egy hónapos menetelés után Biébe érkezett. Mivel olthatatlan tudásvágya miatt állandóan kérdezősködött, ekkor kapta a portugál como (micsoda) szó után az Enganna Como (Micsoda Úr) nevet, melyet élete végéig megőrzött.

Biében szerencsésen alakul sorsa. Előbb tolmácsának családja fogadja fiukká, majd az uralkodó ígéri neki egyik lányát feleségül. A király támogatja kutatói tevékenységét, így nyílik lehetősége felfedező útjainak bejárására. Az első úton, 1850-51-ben, a hatalmas Lunda birodalmában jártak, a Zambezi és a Kongó vízvázasztóján. Etnográfiai és vízrajzi kutatásokat végez, felfedezte a Kasai és még jó néhány északra haladó folyó futását. Ekkor még nem ismerték a Kongó útját, s ezzel a felfedezéssel a Kongó probléma ismét az érdeklődés középpontjába került. Második útja, 1852-54-ben dél felé vezetett. Az őserdők helyett félsivatagokon és sivatagokon át vezetett útja. Ezekből tudjuk, hogy néhány addig ismeretlen folyót, új, ismeretlen népeket fedezett fel, akik különleges, csettintő hangokkal beszéltek, ezért feltételezik, hogy Magyar László a legészakibb busman törzssel találkozhatott itt. Harmadik útján (1855) amikor a Zambezi folyamrendszerét és a Kuanza mellékfolyóit kutatta, karavánját megtámadták és megsebesült. Útleírásainak egy része (1852-től) angol, német, francia, portugál és magyar folyóiratokban, évkönyvekben jelent meg.

A Magyar Tudományos Akadémia 1858-ban levelező tagjává választotta. 1859-ben adták ki a három kötetre tervezett néprajzi és földrajzi munkájának első kötetét. Címe: Magyar László dél-afrikai utazásai az 1849-1857. években. A többi kötet azonban nem jelent meg, a szerzővel együtt nyoma veszett. A későbbi hivatalos portugál jelentések szerint a magára maradt, anyagiakban és egészségében is egészen tönkrement utazó 1864 november 9-én halt meg a nyugat-afrikai partokon. Néhány év múlva pedig az a ház is leégett, amelyben hagyatékát: ki nem adott műveit és feljegyzéseit őrizték. Munkásságának nagyobbik része még halála után sem válhatott az emberiség közkincsévé. Fekete bőrű felesége és gyermekei a múlt homályába veszttek.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Magyar László méltatlanul keveset említett Afrika kutatónk. A magyar felfedezők, kutatók sorában különleges hely illeti meg. Talán ő volt a legkalandosabb életű utazónk. Sorsa bővelkedik regényes fordulatokban, a fantáziát is megszegyenítő eseményekben. Már maga a vállalkozás is elképesztő. Egyedül hatol be Afrika vad vidékei és még vadabb népei közé. Jánoshalma város Magyar László tiszteletére utcát nevezett el róla.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Dr. Karsai Ferenc: Jánoshalma története 1849-1945

Összefogás Jánoshalmáért Egyesület: Jánoshalma értékei

Karsai Péter - Dr. Karsai Ferenc – Ferenczi Jánosné – Menyhárt Tamás – Nasz Péterné: Itthon Vagyok honismereti tankönyv

Véber Károly: Magyar László Afrikai utazásai

Dr. Thiring Gusztáv: Magyar László élete és tudományos működése

Akadémiai Kiadó Új Magyar Lexikon 4 K-Me

Magyar Könyvklub: Új Magyar Életrajzi Lexikon 2001 IV. L-Ő

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_L%C3%A1szl%C3%B3_\(Afrika-kut%C3%A1r\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_L%C3%A1szl%C3%B3_(Afrika-kut%C3%A1r))

<http://www.geocaching.hu/caches.geo?id=3531>

8. Nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentáció

Magyar László feltételezett arcképe

2. Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat